

'Alles kan. Technologie is het probleem niet'

'Hoeveel lef hebben bestuurders en po

Workshops, rond-de-tafelgesprekken, stands en posters. Op deze manieren proefden deelnemers aan de Dag van de Toekomst op 23 maart aan successen, werkwijzen en belemmeringen om de landbouw duurzaam te maken. Ook de Systeeminnovatieprogramma's lieten zien wat zij doen en bereiken. Een verslag.

Een klein uur is écht te krap om de hele methode van toekomstbeelden uit te leggen en de deelnemers erop te laten reageren. Maar meer tijd hebben de onderzoekers Eric Poot, Arend Krikke en Gerard Migchels van Wageningen UR niet tijdens hun workshop op deze Dag van de Toekomst. De dag, op 23 maart in Arnhem en onder andere georganiseerd door LNV, is dan ook vooral bedoeld om inspiratie op te doen. Deelnemers maken kennis met andere werkwijzen om mensen te mobiliseren, doen nieuwe ideeën op en leren nieuwe mensen kennen, die ook op de een of andere manier proberen bij te dragen aan een omslag in de land- en tuinbouw.

>> Fantastisch idee

Poot houdt het kort tijdens de workshop. In sneltreinvaart legt hij uit dat de Systeeminnovatieprogramma's zijn begonnen met veel interviews in en buiten de land- en tuinbouw, en dat dit leidde tot twee toekomstbeelden in 2030: een grootschalige productielandbouw en een kleinschalige op de burger gerichte landbouw in of vlak bij de stad. Beide beelden zijn met elkaar verbonden. Van elke sector – bedekte teelten, open teelten en multifunctionele landbouw – hangt het resultaat in de workshopzaal op tekeningen aan de muur. Nu mogen de workshopdeelnemers bij de tekeningen van één van de drie sectoren gaan staan. De tekeningen van een futuristisch uitzijnde kas over de snelweg bij Den Haag en andere kassen oogsten bewondering. 'Fantastisch idee', roept één. Maar de bezwaren volgen ook direct: een kas in de stad is logistiek niet te doen, vraagt een veel te hoge investering zodat de kostprijs te hoog wordt, stadsbestuurders zullen dit nooit toelaten omdat ze er geen verstand van hebben en de technologie is ontoereikend.

>> Politiek onderbuikgevoel

Dan mogen de deelnemers er één bezwaar uitlichten en er een oplossing voor bedenken. De groep kiest er de emissieproblematiek van licht, CO2 en nutriënten. De deelnemers zijn ervan overtuigd dat het mogelijk is zonder emissie te produceren. 'Alles kan. Technologie is het probleem niet', klinkt het. Maar waarom vormt de emissie dan toch nog een belemmering voor een kas in de stad? Iemand roept dat dat te maken heeft met politieke ambities, het politieke onderbuikgevoel. Dat is Douwe Jan Joustra, werkzaam voor het Competentiecentrum Transitie. Voor de rest blijft het stil in de groep. En de tijd is om. Een volgende workshop moet alweer starten.

>> Transitie vraagt lef

Joustra wil na afloop zijn opmerking wel toelichten. 'Je hebt het over het echte transitieprobleem. Het draait om lef. Politici en bestuurders moeten eerst de scherpste in hun analyse van het probleem hebben, dan de creativiteit om op het idee te komen een kas in de stad mogelijk te maken en dan moeten ze ook nog het lef hebben om de weerstand tegen hun idee te overwinnen.' Joustra vindt het daarom 'geniaal' wat LNV gaat doen: de innovatieve ontwikkelingen in de sector, ofwel de parels, opzoeken en daarbij aansluiten. Ook de Systeeminnovatieprogramma's dragen daar voorbeelden voor aan. 'De overheids-cultuur is haast strijdig met transitie. Dus als LNV zich aansluit bij de parels kan dat echt een doorbraak zijn. De vraag is dan wel met hoeveel lef zo'n departement zich echt durft hard te maken voor bijvoorbeeld aanpassing van de regelgeving voor die voorlopers.'

litici nu echt voor transitie?

>> Regelgeving belemmert

Overheid en regelgeving zijn cruciaal bij innovaties, blijkt keer op keer op de dag. Zoals bij het rond-de-tafelgesprek met Louis van Gaal, fruitteiler in Vleuten. Zijn bedrijf is bij uitstek een voorbeeld van belevingslandbouw. Hij neemt dan ook deel aan het gelijknamige project binnen het innovatieproject De Smaak van Morgen. Met zijn kersen, die hij kan overkappen als het regent, trekt hij allerlei recreanten. Tussen de bomen doen ze aan midgetgolf of jeu de boules. Met een restaurant en kasteel Haarzuilens zit zijn bedrijf in een dagarrangement. Ook probeert hij te voldoen aan de wensen die de gemeente heeft met zijn gebied. Toch weigert de gemeente hem een horecaverunning te geven, wat hij nodig heeft om zijn activiteiten rendabel te kunnen draaien. Ook een aanpassing van het bestemmingsplan van puur agrarisch naar agrarisch met nevenactiviteiten zit er niet in. De gemeente wil zelfs zijn bedrijf uitkopen om er een park te kunnen aanleggen.

De aanwezigen aan tafel begrijpen het niet. Een innovatieve ondernemer pur sang en toch tegenwerking. Net zoals bij veel andere ondernemers gebeurt, weet Rien van de Maas, de begeleider van het ondernemersnetwerk belevingslandbouw in de fruitteelt.

>> De beste ideeën

De Dag van de Toekomst toont niet alleen de belemmeringen op weg

naar een duurzame land- en tuinbouw, maar juist ook successen. Zoals het innovatienetwerk Mobysant, voortgekomen uit de Systeeminnovatieprogramma's. Uit een analyse van interviews door Wageningen UR kwam naar voren dat voor een economisch en milieukundig duurzame chrysantenteelt een compleet nieuw teeltsysteem nodig is.

De onderzoekers gaven de aanzet om een netwerk te starten met verschillende schakels uit de keten. Nu werken zeven telers, twee stekbedrijven en drie toeleveranciers samen om de teelt los van de grond te krijgen. 'Het kostte wel moeite om de neuzen één kant op te krijgen. Maar nu loopt het goed. Belangrijk is dat we nu zeven telers hebben die straks willen investeren. Die komen dan ook met hun beste ideeën en zo ga je het snelst vooruit', vertelt participant Jan Sonneveld, directeur productie van kwekerij Fides. Hij staat in de stand waar een paar chrysanten te zien zijn die in een plastic gootje groeien. Deze demonstratie van succes trekt meer participanten aan, merkt Sonneveld. Sommige bezoekers laten weten dat zij een oplossing kunnen bieden voor een bepaald probleem. Zo is er een bedrijf dat zegt een alternatief voor de kokos te kunnen bieden waar de planten nu op groeien. Andere bezoekers willen weten hoe dit project de financiering voor elkaar heeft gekregen of geven tips vanuit een andere sector. Zo maakt deze dag zijn beloften waar: mensen met elkaar in contact brengen die samen nog weer innovatiever kunnen zijn dan ze al waren.

Meer informatie over Toekomstbeelden, multifunctionele bedrijfsystemen: Gerard Migchels, t 0320 293 461, e gerard.migchels@wur.nl

Meer informatie over Toekomstbeelden, open teelten: Arend Krikke, t 0252 462 120 e arend.krikke@wur.nl

Meer informatie over Toekomstbeelden, bedekte teelten: Eric Poot, t 0317 478 698, e eric.poot@wur.nl

Meer informatie over De Smaak van Morgen, fruitteelt: Rien van der Maas, t 0488 473728, e rien.vandermaas@wur.nl

Meer informatie over Mobysant: Abco de Buck, t 0252 46 21 03, e abco.debuck@wur.nl